

12. Корнієнко М.І. Чи потрібні Україні її федералізація або автономізація? / М. І. Корнієнко // Вибори та демократія. – 2004. – Вип. 32. – С. 66.
13. Колесніченко В., Бортнік Р. Федеративна Україна: безальтернативна альтернатива розвитку української держави // Голос України. – № 194 (4694). – 15 жовтня 2009 р. – С. 4–5.
14. Задирко Г. О. Країна має почати реагувати на загрозу з боку Румунії // Голос України. – № 100 (4850). – 3 червня 2010 р. – С. 5.

Мищук В. В. Государственное устройство Украины: перспективы развития и усовершенствования

В статье исследуются пути оптимизации государственного устройства Украины. Сделан вывод о том, что на современном этапе национального строительства государства оптимальной есть унитарная форма государственного устройства, но необходимо осуществить ряд практических шагов в направлении поэтапной децентрализации государственной власти для утверждения Украины как регионального государства.

Ключевые слова: государственное устройство, унитарное государство, региональное государство, федерация.

State system of Ukraine: perspective development and improvement

In the article exploration ways of optimizations state system of Ukraine. It was concluded that on contemporaneous stage of state's national building is unitary form of state system, but necessary to realize series practical steps toward phased decentralization state powers for assertion Ukraine as regional state.

Keywords: state system, unitary state, regional state, federation.

**Малярєнко А. О.
Академія Адвокатури України**

**ПИТАННЯ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ОСІБ
ПРИ ОПРИЛЮДНЕННІ СУДОВИХ РІШЕНЬ ЗАСОБАМИ ІНТЕРНЕТ**

Стаття присвячена проблемі оприлюднення текстів судових рішень, зокрема питанню розголошення персональних даних осіб при публікації судових рішень засобами мережі Інтернет.

Ключові слова: оприлюднення судових рішень, веб-портал судової влади, персональні дані.

Відповідно до п.2. ст.2 Закону “Про доступ до судових рішень” № 3262-IV від 22 грудня 2005 р. [4], судові рішення, крім їх офіційного опублікування через офіційний веб-портал судової влади: “... можуть опубліковуватися в друкованих виданнях, поширюватися в електронній формі з дотриманням вимог цього Закону”. Крім того, ст.6 Закону проголошено, що “Кожен має право повністю або частково відтворювати судові рішення, що проголошені судом прилюдно, у будь-який спосіб, у тому числі через оприлюднення в друкованих виданнях, у засобах масової інформації, створення електронних баз даних судових рішень.” Разом з тим, у згаданій вище ст.2 фраза “...з дотриманням вимог цього Закону” не дає точної відповіді про які саме вимоги закону йдеться, а п.4 ст.5 Закону встановлює вимогу дотримання положень Закону щодо анонімізації оприлюднених судових рішень лише при їх офіційному опублікуванні. Таким чином, законодавцем надано право кожній особі, яка виявить таке бажання, створювати власні бази даних оприлюднених судових

рішень незалежно від існування офіційного веб-порталу, разом з тим, не встановивши чітких правил їх створення окрім закріплення вимоги про те, що *“будь-яке редагування тексту судового рішення не повинно спотворювати його зміст.”*

Фактично, найбільше неоднозначних питань з видаленням персоніфікованих даних осіб виникає при розміщенні таких баз даних судових рішень, або навіть окремих рішень в мережі Інтернет. Беззаперечно, Інтернет вніс великі зміни у порядок розповсюдження або використання цих даних. Так, з одного боку, он-лайн розміщення судових постанов неухильно веде до полегшення доступу громадян до певних даних, з іншого боку, це не меншою мірою може стати також і вектором спотворення інформації. Перш за все, існує ризик, пов'язаний з оприлюдненням приватними особами або підприємствами на своїх Інтернет-сайтах судових постанов, які їм вигідні. Така форма оприлюднення рішень суду цілком може нанести шкоду репутації або довірі до протилежних сторін, зазначених у такій постанові. Крім того, розміщення в Інтернеті постанов, які містять численні номінативні відомості, такі як прізвища, адреси сторін, робить можливим ймовірне зловживання цими відомостями, з метою створення файлів, які відображають судовий шлях конкретних осіб. Отже, постає питання анонімізації цих відомостей перед розповсюдженням судових постанов.

Це питання у своєму Рішенні № 2001-057 від 29 листопада 2001 *“Стосовно рекомендацій щодо розповсюдження особових даних в Інтернеті через бази даних судових установ”* зачіпає Національна комісія з інформатики та прав Франції (CNIL), зазначаючи, що *“на сьогоднішній день рівень розвитку пошукових систем в мережі Інтернет досяг такого рівня досконалості, що якою б не була воля та вибір відповідальної за доступний всім сайт в Інтернеті особи, всі судові постанови, які містять особові дані сторін, можуть бути індексовані пошуковими системами, незважаючи на те, чи було зроблено попереднє встановлення посилання на постанову, яким би не був формат розповсюдження цього документу та навіть в умовах, коли он-лайн розміщення припиниться. Саме в цьому полягає справжня “революція”, викликана Інтернетом, яка вимагає вжиття особливих запобіжних заходів для збереження приватного життя осіб.”* [7]

Найбільша загроза для прав та свобод громадян в ситуації, що склалася, полягає в тому, що запити по цих базах даних, що містять цілісний текст винесених постанов, в тому числі особові дані сторін у судовому процесі іноді мають на меті не пошук судових постанов, що представляють юридичний інтерес в тій чи іншій сфері, а скоріше пошук всієї сукупності судових рішень стосовно однієї і тієї ж особи. Отже, як інструмент юридичної документації ці бази даних можуть бути використані як справжні інформаційні файли щодо особистого життя конкретних осіб.

Першопочатково, виходом з цієї ситуації являється спроба поширити правове регулювання з питання обмеження поширення певної інформації через засоби масової інформації на відносини щодо оприлюднення певних даних в судових постановах, розміщених для вільного доступу в Інтернет. Зокрема, у Франції таку спробу зроблено шляхом закріплення у Законі про пресу від 29 липня 1881 р. зобов'язань щодо анонімізації, які впливають як на публікації, так і на судові бази даних.

Разом з тим, українське законодавство не дає і приблизної відповіді на питання щодо можливості доступу до персоніфікованих даних осіб при оприлюднення судових рішень зокрема через неофіційні електронні бази даних навіть в контексті реалізації права на вільне поширення інформації. Так, ст.37 Закону України *“Про інформацію”*

[6] встановлено, що: “Не підлягають обов'язковому наданню для ознайомлення за інформаційними запитами офіційні документи, які містять у собі: інформацію, що стосується особистого життя громадян”, а ст.3 Закону України “Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні” [3], що: “Забороняється використання друкованих засобів масової інформації для: втручання в особисте життя громадян, посягання на їх честь і гідність; розголошення будь-якої інформації, яка може призвести до вказання на особу неповнолітнього правопорушника без його згоди і згоди його представника.” Спираючись лише на наведені положення неможливим є віднайдення чітких критеріїв дотримання балансу між інтересами суспільства при оприлюдненні судових рішень, зокрема в мережі Інтернет, та правом людини на невтручання в особисте життя та правом на захист її честі і гідності при наданні доступу до персоналізованих даних в оприлюднених таким чином рішеннях.

За таких умов, певним орієнтиром щодо пошуку балансу між необхідністю захисту приватного життя людини та інтересами суспільства, що полягають у забезпеченні дотримання принципу гласності правосуддя шляхом оприлюднення рішень суду має виступати Конвенція про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних 1981р., ратифікована Законом України № 2438-VI від 06.07.2010 (далі – Конвенція щодо обробки даних) [1] та Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради “Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних” від 24 жовтня 1995 року (далі – Директива) [5]. Вказані документи встановлюють стандарти поведінки з персональними даними при їх обробці, тобто при здійсненні операції чи сукупності операцій, здійснюваних з персональними даними (за допомогою чи без допомоги автоматизованих засобів), в тому числі таких як **розкриття за допомогою передачі, поширення чи іншого надання**. Відповідно до Директиви та Конвенції щодо обробки даних, електронні бази судових рішень являються т.зв. картотеками даних, а отже у випадку надання вільного доступу (як одного із способів їх обробки) до повного їх тексту (тобто і до персональних даних, що в них містяться), вони мають відповідати наступним вимогам:

1) забороненою є обробка персональних даних, що вказують на расове чи етнічне походження, політичні погляди, релігійні чи філософські переконання, профспілкове членство, і обробку даних, що стосуються здоров'я чи статевого життя людини;

2) забезпечення права особи, щодо якої обробляються дані в розумні строки отримати підтвердження того, обробляються чи ні дані, які його стосуються, і інформацію, принаймні, про цілі обробки, категорії розглянутих даних і про одержувачів чи категорії одержувачів, яким надаються дані;

3) забезпечення права особи, щодо якої обробляються дані, заперечувати в будь-який час на безсумнівних законних підставах, пов'язаних з його конкретною ситуацією, проти обробки даних, які його стосуються. За наявності обґрунтованого заперечення щодо обробки такі дані більше не можуть використовуватися;

4) всі дані мають бути точними та у разі необхідності мають поновлюватися.

Спроба імплементувати вимоги вказаних документів до законодавства України втілилися в Закон України “Про захист персональних даних” № 2297-VI від 01.06.2010р. [4] Разом з тим, формулювання вказаного Закону, а саме поширення його правового регулювання на діяльність зі створення та обробки даних саме в **базах персональних** даних, що визначені як “іменована сукупність упорядкованих

персональних даних в електронній формі та/або у формі картотек персональних даних”, ставить під сумнів можливість його прямого застосування до електронних баз даних судових рішень. Електронні бази судових рішень за своєю суттю являються електронними базами, які формуються з метою збору та обробки саме юридичної інформації, тобто рішень судів, які в свою чергу можуть лише містити персональні дані осіб. Ці бази даних являються картотеками не персональних даних, а судових рішень, а от чи підлягають бази даних що створювалися не з метою збору саме персональної інформації, проте містять такі дані, регулюванню вказаним Законом, в самому Законі не вказано.

Враховуючи викладене, на увагу заслуговують вищезгадані Рекомендації CNIL згідно з якими: *“Видавники баз даних судових постанов, вільно доступних в Інтернеті, повинні утриматися від зазначення в них прізвищ та адрес сторін у судових справах або свідків.”* Тобто, аби вибудувати струнку систему захисту права кожної людини на приватне життя, дотриматися балансу суспільних інтересів та інтересів кожної людини при оприлюдненні судових рішень цілком логічним є видалення персоналізованих даних такої людини із судових рішень оприлюднених і на офіційному сайті судової влади України і через бази даних судових рішень вільних для доступу в мережі Інтернет. В іншому ж випадку на електронні бази судових рішень, які не анонімізовані згідно з вищезазначеними вимогами необхідно поширювати правовий режим створення і використання “баз персональних даних”, передбачених Законом України “Про захист персональних даних”. Таким чином, необхідним є внесення наступних змін до Закону України “Про доступ до судових рішень”, а саме ст.6 Закону доповнити п.2 наступного змісту (відповідно п.2 та п.3 Закону в редакції від 19 квітня 2009р. вважати п.3 та п.4):

“2. Створення електронних баз даних судових рішень повинно відповідати вимогам, встановленим статтею 7 цього Закону. В іншому випадку створення та функціонування таких баз даних має відповідати вимогам Закону України “Про захист персональних даних”.

Використані джерела:

1. Про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та трансграничних потоків даних. Закон України № 2438-VI від 06.07.2010 р. // *Голос України*. – 2010, 07, 29.07.2010. – № 139.
2. Про доступ до судових рішень. Закон України № 3262-IV від 22 грудня 2005 р. // *Голос України*. – 2006. – № 7.
3. Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні. Закон України № 2782-XII від 16 листопада 1992р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1993. – № 1. – ст.1.
4. Про захист персональних даних. Закон України № 2297-VI від 01.06.2010 р. // *Урядовий кур'єр*. – 2010, 07, 07.07.2010. – № 122.
5. Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних. Директива 95/46/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 24 жовтня 1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: / http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=994_242
6. Про інформацію. Закон України № 2657-XII від 02 жовтня 1992 р. // *Відомості Верховної Ради України*. – 1992. – № 48. – ст. 650.
7. Рішення Національної комісії з інформатики та прав Франції (CNIL) № 2001-057 від 29 листопада 2001 стосовно рекомендацій розповсюдження особових даних в Інтернеті через

бази даних судових установ [Електронний ресурс. Офіційний сайт законодавства Франції]. – Режим доступу : <http://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000000580951&fastPos=1&fastReqId=776949309&categorieLien=id&oldAction=rechTexte>

Маляренко А. А. Вопрос защиты персональных данных лиц при обнародовании судебных решений посредством сети Интернет.

Статья посвящена проблеме обнародования текстов судебных решений, а именно вопросу разглашения персональных данных лиц при публикации судебных решений посредством сети Интернет.

Ключевые слова: обнародование судебных решений, веб-портал судебной власти, персональные данные.

Maliarenko A. Protection of persons' personal data in view of court decisions publication through Internet network.

The article reflects the problem of court decisions publication, namely the issue of disclosure of personal data thought the placement of the court decisions' texts in the Internet network.

Key words: publication of court decision, court's web-site, personal data.